

**FRAMTIDIG
ORGANISERING AV
UNGDOMSTRINNET I
TANA**

Innhold

1.	<i>Retningslinjer for behandling av saker om endring av skolemønstret i en kommune</i>	3
2.	<i>Sentrale punkter i vurderingen av felles ungdomstrinn i Tana kommune</i>	5
2.1	<i>Elevtallsutvikling i Tana</i>	5
2.2.	<i>Elevenes faglige og sosiale utvikling</i>	11
2.2.1	<i>Utdanningskvalitet</i>	11
2.2.2	<i>Elevprestasjoner</i>	12
2.2.3	<i>Elevers sosiale og kulturelle bakgrunn</i>	12
2.2.4	<i>Skifte av skole</i>	13
2.2.5	<i>Skolestørrelse</i>	13
2.2.5.1	<i>Skolestørrelse og elevprestasjoner</i>	14
2.2.5.2	<i>Sosialt og faglig miljø for elever og lærere</i>	14
2.2.5.3	<i>Tilpasset opplæring og like muligheter</i>	15
2.2.5.4	<i>Samarbeid med hjemmet og lokalmiljøet</i>	16
2.2.5.5	<i>Hva slags skolestruktur vil være best for elevenes faglige og sosiale utvikling i Tana ?</i>	16
2.3	<i>Skoleskyss</i>	17
2.4	<i>Konsekvenser for skolene i Austertana, Sirma og Boftsa</i>	17
2.5	<i>Konsekvenser for lokalsamfunnene</i>	19
2.6	<i>Økonomiske besparinger</i>	19
2.7	<i>Bygningsmessige konsekvenser av felles ungdomstrinn i Seida</i>	20

1. Retningslinjer for behandling av saker om endring av skolemønsteret i en kommune

Utdanningsdirektoratet har sendt ut rundskriv Udir -2 -2012 Behandlingen av saker om skolenedleggelse og kretsgrenser.

I rundskrivet informeres det om hvilke saksbehandlingsregler som gjelder for endring av skolestrukturen, herunder ved nedleggelse av grunnskoler. Rundskrivet gir - innenfor den kommunale handlefriheten - anvisning på valg mellom alternative saksbehandlingsregler i saker om skolenedleggelse. Bakgrunnen for at rundskrivet ble utarbeidet var blant annet en henvendelse fra Sivilombudsmannen som påpekte at regelverket om skolenedleggelse ble praktisert ulikt. Målet med rundskrivet var å bidra til ensartet og korrekt etterlevelse av regelverket.

Rundskrivet erstatter rundskriv F-15-99 fra daværende Kirke- og undervisningsdepartementet.

I rundskrivet vises det til Opplæringsloven § 8-1:

§ 8-1. Skolen

Grunnskoleelevene har rett til å gå på den skolen som ligg nærast eller ved den skolen i nærmiljøet som dei soknar til. Kommunen kan gi forskrifter om kva for skole dei ulike områda i kommunen soknar til.

Første punktum fastslår det såkalte nærskoleprinsippet. Det betyr at grunnskoleelever skal ha rett til å gå på den skolen som ligger nærmest eller på den skolen i nærmiljøet som de sogner til. Annet punktum gjelder for saksbehandlingen og åpner for at den enkelte kommune kan gi kommunale forskrifter om hvilke skoler de ulike områdene i en kommune skal sogne til. Slike forskrifter angir såkalte kommunale skolekretsgrenser. Også disse må ivareta nærskoleprinsippet.

Skolekretsgrenser gir oversikt over hvilke områder i kommunen som sogner til hvilke skoler. Dette gir forutsigbarhet for kommunens innbyggere. For foreldre og elever anses dette å være viktig. Loven gir kommunen rett til å velge om den vil benytte sin lovbestemte adgang til å utarbeide forskrifter om skolekretsgrenser. Noen kommuner har valgt ikke å gi forskrifter om skolekretsgrenser, andre ikke.

Tana kommune har ikke forskrifter om skolekretsgrenser, og kommunen har de siste årene nærmest praktisert fritt skolevalg.

I rundskrivet fra Udir opplyses det ellers at verken opplæringsloven eller annet regelverk har innholdsmessige regler for endring av skolestruktur, det vil si regler for når det er lovlig eller ulovlig å legge ned eller opprette en skole. Avgjørelser knyttet til skolestruktur ligger i kjerneområdet av den kommunale handlefriheten. En avgjørelse må bygge på et kommunestyres økonomiske, politiske og samfunnsmessige prioriteringer.

Videre sies det at kommunale vedtak om endring av skolestrukturen, for eksempel om nedleggelse av en skole, ikke er enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Det er ikke et vedtak som gjelder rettigheter eller plikter for en eller flere bestemte personer. Plassering av den enkelte elev ved en skole vil derimot være et enkeltvedtak.

Det vises ellers til Barnekonvensjonen som er tatt inn i norsk rett ved menneskerettsloven i 2003. Barnekonvensjonen forplikter kommunene til å legge vekt på barnets beste, blant annet i saker om

skolestruktur. Artikkel 3 nr. 1 peker på at barnets beste er et viktig hensyn i saker som gjelder barn. Barnekonvensjonens artikkel 3 nr. 1 lyder:

”Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.”

Dette betyr at kommunen i saker om skolestruktur også må vurdere barnets beste.

I rundskrivet sies det også at det er et ulovfestet forvaltningsrettslig prinsipp at forvaltningen skal treffe vedtak etter at saken har vært behandlet på forsvarlig måte. Forsvarlig saksbehandling krever at en sak er tilstrekkelig opplyst før det blir gjort vedtak.

Siden avgjørelsen om å legge ned en skole ikke er et enkeltvedtak, kommer ikke reglene i forvaltningslovens kap. IV (om saksforberedelse ved enkeltvedtak), V (om vedtaket) og VI (om klage og omgjøring) direkte til anvendelse. Det er likevel et generelt forvaltningsrettslig prinsipp at en sak skal være forsvarlig klarlagt før avgjørelse blir tatt. I en sak om skolenedleggelse betyr dette at kommunestyret skal ha rimelig kjennskap til synspunktene til de som berøres av nedleggelsen før et vedtak treffes.

Saker om skolestruktur og eventuelle kretsgrenser vil i stor grad berøre foreldre og nærmiljø. Rundskrivet sier derfor at skolens samarbeidsutvalg, alternativt foreldrerådet, derfor bør få anledning til å uttale seg når det gjelder vedtak om skolestruktur.

Andre som bør få anledning til å uttale seg i slike saker kan være:

- fagforeningene for de ansatte ved skolen, grendelag og andre grupper og organisasjoner som kan ha interesse i saken
- andre brukere av skolen som vil bli påvirket av en nedleggelse
- andre brukerorganer ved skolene, for eksempel skolemiljøutvalg og elevråd
- samarbeidsutvalg eller foreldreråd ved andre skoler som berøres

Øvrig avtale- og lovverk om medbestemmelse avtalt mellom partene forutsettes fulgt opp. Hvis endring av skolestruktur medfører endringer i skyssbehov, bør også fylkeskommunen få anledning til å uttale seg i saken.

Det finnes ikke lov- og forskriftsbestemte regler for hvor lang fristen for å uttale seg skal være i saker om skolestruktur. Den enkelte som skal uttale seg, må imidlertid få tilstrekkelig tid til å forberede sin uttalelse. Justis- og beredskapsdepartementet har utarbeidet retningslinjer for forskriftsarbeid i kommunene. Retningslinjene er av 30. januar 2002 og ligger på Justis- og beredskapsdepartementets nettside. Kommunene anbefales her å benytte to måneders høringsfrist. Utdanningsdirektoratet anbefaler at det sees hen til disse retningslinjene også når lokale forslag om endring av skolestruktur skal utarbeides.

Utdanningsdirektoratet sier også at allmennhetens innsyn i offentlige dokumenter er viktige forutsetninger for at en sak skal bli tilstrekkelig opplyst. Innsyn legger til rette for samfunnsdebatt om saker som er viktige for innbyggerne. Retten til innsyn virker også kontrollerende på forvaltningen og bidrar til å sikre tilliten til uhildede avgjørelser. Det følger av offentlighetsloven § 3 at kommunens saksdokumenter er åpne for innsyn. Et eventuelt unntak fra retten til innsyn må

kunne hjemles etter særskilte unntaksregler i lov. Innsynsretten gjelder for alle, altså ikke bare dem som kunne ha vært regnet som parter eller andre som kan uttale seg.

1. Sentrale punkter i vurderingen av et felles ungdomstrinn i Tana kommune

2.1 Elevtallsutvikling i Tana

1.1.1 Samlet elevtallsutvikling for den kommunale grunnskolen i Tana

<i>Skoleår</i>	<i>Elever</i>
1997/98	414
2007/08	349
2012/13	300
2013/14	293
2014/15	282
2015/16	267
2016/17	255
2017/18	251
2018/19	240

2.1.2 Elevtallsutvikling ved ungdomstrinnet i Austertana

<i>Skoleår:</i>	<i>Elevtall:</i>
2015/16	8
2016/17	7
2017/18	6
2018/19	7
2019/20	10
2020/21	9
2021/22	8
2022/23	4
2023/24	4
2024/25	4
2025/26	6

2.1.3 Elevtallsutvikling ved ungdomstrinnet i Boftsa

Skoleår:	Elevtall:
2015/16	15
2016/17	13
2017/18	8
2018/19	9
2019/20	10
2020/21	13
2021/22	14
2022/23	13
2023/24	11
2024/25	11
2025/26	10

2.1.4 Elevtallsutvikling ved ungdomstrinnet i Seida

Skoleår:	Elevtall:
1998/99	70
2013/14	64
2014/15	53
2015/16	42
2016/17	32
2017/18	34
2018/19	29
2019/20	26
2020/21	27
2021/22	27
2022/23	29
2023/24	28
2024/25	28
2025/26	22

2.1.5 Felles ungdomstrinn Seida, Boftsa og Austertana

Skoleår:	Elevtall:
2015/16	65
2016/17	52
2017/18	48
2018/19	45
2019/20	46

2020/21	49
2021/22	49
2022/23	46
2023/24	43
2024/25	43
2025/26	38

2.1.5.1 Trinnvis fordeling skoleåret 2016-17. Felles ungdomstrinn i Seida.

Trinn	Elever
8	14
9	19
10	19
SUM	52

Med felles ungdomstrinn vil Seida skole dette skoleåret ha 118 elever fra 1.-10.trinn.

2.1.5.2 Trinnvis fordeling skoleåret 2018-19. Felles ungdomstrinn i Seida

Trinn	Elever
8	16
9	15
10	14
SUM	45

Med felles ungdomstrinn vil Seida skole dette skoleåret ha 103 elever fra 1.-10.trinn.

2.1.5.3 Trinnvis fordeling skoleåret 2025-26. Felles ungdomstrinn i Seida.

Trinn	Elever
8	7
9	16
10	15
SUM	38

For barnetrinnet har vi dette skoleåret ikke fødselstall å gå ut fra ennå.

2.1.6. Elevtallsutvikling ved ungdomstrinnet i Sirma

Skoleår:	Elevtall:
2013/14	5
2014/15	4
2015/16	5
2016/17	3
2017/18	2
2018/19	1
2019/20	1
2020/21	2
2021/22	2
2022/23	4
2023/24	5
2024/25	4
2025/26	3

2.1.7. Elevtallsutvikling ved ungdomstrinnet ved Deanu sámeskuvla

Skoleår:	Elevtall:
2013/14	23
2014/15	27
2015/16	25
2016/17	24
2017/18	25
2018/19	27
2019/20	30
2020/21	23
2021/22	22
2022/23	23
2023/24	28
2024/25	29
2025/26	26

2.1.8. Deanu sámeskuvla med ungdomsskoleelever fra Sirma

Skoleår:	Elevtall:
2013/14	28
2014/15	31
2015/16	30
2016/17	27
2017/18	27
2018/19	28
2019/20	31

2020/21	25
2021/22	24
2022/23	27
2023/24	33
2024/25	34
2025/26	30

2.1.8.1. Trinnvis fordeling skoleåret 2016-17. Ungdomstrinnet i Sirma til Deanu sámeskuvla

Trinn	Elever
8	8
9	8
10	11
SUM	27

Med elever fra ungdomstrinnet i Sirma vil Deanu sámeskuvla dette skoleåret ha 89 elever, tre elever mer enn de ellers ville ha.

2.1.8.2. Skoleåret 2018-19. Trinnvis fordeling ungdomstrinnet i Sirma til Deanu sámeskuvla

Trinn	Elever
8	9
9	11
10	8
SUM	28

Med elever fra ungdomstrinnet i Sirma vil Deanu sámeskuvla dette skoleåret ha 88 elever, en elev mer enn de ellers ville ha.

2.8.3. Trinnvis fordeling skoleåret 2025-26. Ungdomstrinnet i Sirma til Deanu sámeskuvla

Trinn	Elever
8	10
9	10
10	11
SUM	31

For barnetrinnet har vi dette skoleåret ikke noe fødselstall å gå ut fra ennå.

2.1.9. Oppsummering om elevtallsutvikling

Elevtallet inneværende skoleår medfører en reduksjon på 28 prosent i forhold til elevtallet skoleåret 1997/98, og opprettelsen av en privatskole i kommunen forklarer bare noe av denne nedgangen. Med de lave fødselskullene de siste årene vil denne utviklingen bare fortsette, og skoleåret 2017/18 vil vi ha 50 elever mindre enn i dag.

Det lave elevtallet gir skolene flere utfordringer, da flere og flere trinn må slås sammen til en klasse. Ved skolene i Sirma og Austertana må for eksempel elever fra ungdomstrinnet og barnetrinnet måtte gå i samme klasse. I Sirma vil det faktisk bli slik at en elev på første trinn må gå i samme klasse som en fra 10.trinn. Dette skaper selvsagt flere pedagogiske utfordringer. Samtidig blir fagmiljøet blant lærerne mindre da reduksjonen i elevtallet også betyr færre lærere, og det sosiale miljøet blant elevene blir mindre. Det vil bli sagt mer om dette i et eget punkt seinere.

Selv om det skulle bli et felles ungdomstrinn i Seida for elevene fra Austertana og Boftsa, vil ikke dette ha noe å si for kapasiteten ved Seida skole. I skoleåret 2016/17 vil således et felles ungdomstrinn i Seida ha færre elever enn det skolen har i dag, og elevtallet vil deretter bare fortsette å gå ned. At det må gjøres noe med bygningsmassen i Seida, har derfor ikke noe med elevtallet å gjøre, men at lokalene til ungdomstrinnet sårt trenger en renovering.

Også elevtallet ved Tana Montessoriskole ser ut til å gå mye ned i årene som kommer. Kommunen har ikke noe ønske om at denne skolen skal legges ned, men det er klart at skolens inntektsgrunnlag vil bli sterkt svekket. Om det skulle gå så galt at man bestemte seg for å legge ned skolen, måtte den offentlige skolen ta imot elevene. Selv om det er ingenting som tyder på at Tana Montessoriskole ikke skulle bestå, er det riktig å ha tenkt ut hvilke konsekvenser dette vil få for de andre skolene. Skolen hadde 01.10.2012 til sammen 49 elever. Tar vi i betraktning at elevtallet i den offentlige skolen vil gå ned med rundt 50 elever fram til skoleåret 2016/17, blir det klart at en eventuell nedlegging av skoletilbudet i Søndre Luftjok ikke vil ha noen store konsekvenser for den offentlige skolen, og dette vil derfor ikke bli viet noe mer plass i denne utredningen.

Et felles ungdomstrinn i Seida vil ha tre klasser, en på hvert trinn. Det vil stort sett bli mellom 14 og 19 elever i hver klasse. I 2025 ser det imidlertid ut til å bli bare 7 elever på 8.trinn, og det er da grunnlag for å slå sammen 8. og 9. trinn til én klasse. Denne klassen ser da ut til å bli på 23 elever.

Grensen for å slå sammen to trinn til en klasse er 24 elever.

Elevtallet på ungdomstrinnet i Sirma vil variere fra 1-5 elever. Om disse elevene flyttes til Deanu sámeskuvla, vil det ikke ha noen stor betydning for kapasiteten der.

Konsekvensene for skolene i Austertana, Boftsa og Sirma ved å gå over fra en 1-10 skole til en 1-7 skole vil bli behandlet i et eget punkt

2.2 Elevenes faglige og sosiale utvikling

I det følgende vil det bli sagt noe generelt om hva som er med å gi kvalitet i en skole. Det meste er her hentet fra Norconsults *Utredning om framtidig skolestruktur i Alta kommune* (2012). Dette blir deretter forsøkt knyttet om mot forholdene i Tana og situasjonen ved et felles ungdomstrinn i kommunen.

2.2.1 Utdanningskvalitet

I Moe-utvalgets innstilling (1997) ble det vist til at kriterier for vurdering av skolesektoren kan grupperes under fire hovedpunkter

- at gitte absolutte standardkrav oppfylles
- at skolen gjennom sitt arbeid oppnår en tilfredsstillende grad av måloppfyllelse
- at grupper som er avhengig av skolens tjenester, får oppfylt sine forventninger på en rimelig måte
- at organisering og arbeidsform er rasjonell, økonomisk og faglig forsvarlig

I NOU 2003:16 “I første rekke”, og i NOU 2002:10 “Førsteklasses fra første klasse”, la man til grunn et kvalitetsbegrep som består av tre kvalitetsområder: *strukturkvalitet*, *prosesskvalitet* og *resultatkvalitet*. Kvalitetsbegrepet gjør det mulig å ta i betraktning opplæringsvirksomheten fra flere synsvinkler. Man vurderte resultatkvaliteten som overordnet de andre kvalitetsområdene, i og med at opplæringens viktigste formål er at elevene lærer. Samtidig er de to andre kvalitetsområdene vesentlige forutsetninger for at læring kan skje.

Strukturkvaliteten beskriver virksomhetenes ytre forutsetninger, tilsvarende organisasjon og ressurser forstått i bred forstand. Kvalitetsområdet omfatter blant annet de dokumentene som definerer, styrer og danner grunnlaget for organiseringen av virksomhetene som lov, regelverk og planverk. Forutsetningene finnes i organiseringen av systemet på tre nivåer: **det nasjonale nivået, skoleeignivået og skolenivået**. Strukturkvalitet omfatter blant annet de fysiske forhold som bygninger og ressurser, pedagogenes/lærernes formelle kompetanse, personaltetthet, elevgruppenes størrelse og sammensetning.

Prosesskvaliteten handler i stor utstrekning om virksomhetens indre aktiviteter, selve arbeidet med opplæringen. Prosesskvalitet omfatter opplæringens innhold, metodisk tilnærming, lærernes og instruktørens anvendelse av egen kompetanse og muligheter til utvikling av denne i arbeidet, samt læringsmiljøet. Det dreier seg om kvaliteten på relasjoner og prosesser innenfor virksomheten. Prosesskvaliteten fokuserer på hvordan personalet utfører sitt arbeid og kvaliteten på samspillet med barn og unge. Elevenes samspill seg imellom og foreldreinvolvering er helt sentrale faktorer under dette kvalitetsområdet.

Resultatkvaliteten er det en ønsker å oppnå med det pedagogiske arbeidet. Det vil si hva elevene har lært, og hvilken kompetanse de har oppnådd i løpet av opplæringstiden. Resultatkvaliteten er knyttet til de overgripende målene i læreplanverket og målene i de enkelte planene. På denne måten omfatter resultatkvaliteten det helhetlige læringsutbyttet (NOU 2003:16).

Grunnoplæringens virksomhet skal bygge på et felles verdi- og kulturgrunnlag og prinsipper som bidrar til å fremme sosial og kulturell kompetanse hos elevene, motivasjon for læring, elevmedvirkning, tilpasset opplæring og like muligheter, samarbeid med hjemmene og samarbeid med lokalsamfunnet. Læreplanene i fag skal sikre elevene et godt faglig utbytte og gode faglige ferdigheter. Alle formålene i skolen kan sies å representere ulike mål på kvalitet i skolen. Ulike sider av kvalitet har vært vektlagt til ulike tider. De siste årene har særlig skolens

bidrag til elevenes faglige utbytte stått i sentrum for den offentlige debatten. Nasjonale utdanningsmyndigheter vektlegger imidlertid alle formålene med skolen: “Kvaliteten i grunnopplæringen kjennetegnes av i hvilken grad de ulike målene for grunnopplæringen i samfunnsmandatet faktisk virkeliggjøres” (NOU 31: 2007-2008).

2.2.2 Elevprestasjoner

I sin metastudie “Visible learning” fokuserer John Hattie på elevprestasjoner (achievement), og har stilt opp og rangert 138 kriterier for dette. Faktorer med dokumentert høy effekt på elevprestasjoner er klassemiljø, innflytelse fra andre elever og mangel på forstyrrende elever i klasserommet (Hattie 2009). Nivåtilpassede utfordringer for den enkelte elev samt tydelig skoleledelse gir også positiv effekt. Hattie konkluderer blant annet at mange faktorer som ofte vektlegges for å fremme elevens læring, har vist seg å ha tilnærmet ingen påvirkning. Dette gjelder for eksempel gruppering etter faglig nivå, klassestørrelse, åpent vs tradisjonelt klasserom, aldersblanding og sommerkurs. Klassestørrelse og aldersblanding og utforming av arealene har et potensial for økt prestasjon, hevder Hattie, men har hittil ingen dokumentert effekt. Hattie hevder at det er fordi lærerne underviser på samme måten uansett elevgruppens størrelse eller sammensetning og uansett utforming av arealene. Faktorer med dokumentert negativ effekt er skolebytte og “dumping” (at eleven går samme trinn om igjen). Å gå ett år om igjen kan antakelig oppleves som et slags skolebytte for eleven, ved at hun/han må forholde seg til en ny klasse og sannsynligvis også ny lærer.

Selv om elevenes hjemmebakgrunn har en effekt på læringsresultater og læringsmiljø på skolen, viser forskning at skolene kan gjøre mye for å bidra til god faglig og sosial læring hos elevene uavhengig av elevenes bakgrunn. De viktigste faktorene ved skoler som lykkes med å ”løfte” elevene er:

- Lærere har høye forventninger til alle elevene ved skolen, uavhengig av deres bakgrunn og karakteristika (foreldres utdanning og inntekt, elevenes kjønn og innvandringsbakgrunn)
- Skolen satser både på kunnskap, sosial omsorg og kontroll.
- Skolens ledelse er tydelig og synlig, veileder personalet, følger opp beslutninger, lytter til lærerne og planlegger sammen med dem.
- Organiseringen av skolen er preget av velstrukturerte og planlagte aktiviteter og klare prosesser for utvikling.
- Det legges stor vekt på læring av faglige ferdigheter, og de faglig svake elevene tilbys intensivt opplæring. Elevene legger vekt på faglig læring og verdsetter gode prestasjoner.
- Skolens verdigrunnlag er tydelig for alle, og alle lærere vet hvordan verdigrunnlaget skal konkretiseres i hverdagen.
- De faglig svake elevene skilles ikke ut i egne aktiviteter, men det tas hensyn til den faglige spredningen blant elevene. Elevene samarbeider aktivt om faglige oppgaver.
- Overganger mellom aktiviteter er godt planlagt. Lærerne behersker varierte undervisningsmetoder og bruker faglig relevant viten fra elevenes hverdagsliv (Skolverket 2005, Mehlbye og Ringsmose 2004, St.meld. nr. 16 (2006-2007)).

2.2.3 Elevers sosiale og kulturelle bakgrunn

Kvaliteten i skolen i form av læringsresultater og sosial atferd er ikke bare et produkt av skolens virksomhet. Elevenes ”bagasje” i form av foreldrebakgrunn og innlærte sosiale normer

er også med og former skolevirksomheten. Karakterstatistikken viser at elever med høyt utdannede foreldre har gjennomsnittlig bedre karakterer enn elever med foreldre med et lavere utdanningsnivå. Forskjellen tilsvarer gjennomsnittlig over en hel karakter i hvert fag, med størst forskjell i matematikkfaget. Tilsvarende forskjeller finner man i undersøkelser som viser elevenes demokratiske kunnskaper og ferdigheter. Elevenes hjemme- og nabomiljø er også med og påvirker deres sosiale atferd i skolen.

2.2.4 Skifte av skole

Forskning har dokumentert en negativ effekt av skolebytte knyttet til lesing og matematikk. Mehana (1997), Hattie (2009) og Galton og Willcocks (1983) gjennomførte en studie knyttet til skolebytte for elever og konkluderte at hvert skolebytte hadde negativ effekt for elevprestasjonene. De fant at det ofte var tilpasningsvansker som omfattet vennskapsmønstre og i særdeleshet vennskap som støtter læring. Jones (1989) bekreftet denne tendensen og konkluderte at det var alle typer skolebytte som ga en negativ effekt, og utelukket samtidig at effekten kunne knyttes til antall bytter, sosioøkonomisk status eller etnisitet. Hattie (2009) konkluderer derfor at selve nøkkelen til suksess til tross for skolebytte ligger i at eleven knytter vennskap i løpet av den første måneden på den nye skolen. Det er derfor vesentlig at skolene aktivt søker å hjelpe elevene til opprettelse av nye vennskap og forsikrer seg om at klasser ønsker nykommere velkommen for å redusere ulempene ved strukturendringer. Siden nøkkelen til suksess ved skolebytte ligger i at eleven knytter vennskap i løpet av den første måneden på den nye skolen, vil de negative konsekvensene ved strukturendringer som gjelder mange elever i mindre grad være gjeldende fordi elevene da tar med seg vennskap fra den forrige skolen inn i den nye. Det er likevel grunn til å ta faktoren skolebytte på alvor for eksempel ved overgang fra barneskole til ungdomsskole uten at dette blir tatt til inntekt for at 1-10 skoler er best for elevene.

2.2.5 Skolestørrelse

Når vi skal undersøke sammenhengen mellom kvalitet og skolestørrelse, er det viktig å se på flere kvalitetsdimensjoner:

- Elevprestasjoner
- Elevenes sosiale kompetanse (mobbing, trivsel etc.)
- Tilpasset opplæring og like muligheter
- Samarbeid med hjemmene og lokalsamfunnet

Forskningsresultatene spriker når det gjelder sammenlikningen av kvalitet på små og store skoler. Det synes også som det praktiseres en temmelig upresis bruk av betegnelse “stor” og “liten”, og vi må derfor starte med å tallfeste en forståelse av hva som er en stor og liten skole.

I internasjonal sammenheng er skoler med 300-900 elever en skole av middels størrelse (nedre grense er gjerne avhengig av årstrinn), mens man i Norge kaller dette for store skoler. Den norske forskningen om skolestørrelse har ofte tatt utgangspunkt i svært mye mindre skoler (skoler med under 50 elever og aldersblandede grupper i fådelte skoler) i små bygger. Flere studier knyttet til skolestørrelse kan i noen grad sies å være preget av ulike ideologiske syn på små og store lokalsamfunn, samt ulike ideologiske syn på hva som er skolens viktigste formål. Toneangivende norske forskere på området (f.eks. Solstad og Kvalsund) har i stor grad hatt forskningsfokus på muligheten til å integrere lokalmiljøet på en god måte i skolens

læringsarbeid og har ut fra dette konkludert med at små skoler i bygdesamfunn gir en god mulighet til dette.

2.2.5.1 Skolestørrelse og elevprestasjoner

Forskning viser at det er noe forskningsmessig belegg for å si at det faglige utbytte øker med skolestørrelse. Det er imidlertid ikke grunnlag for å si at størrelse i seg selv og alene skaper økt faglig utbytte for elevene.

Det er relativt få studier som undersøker sammenhengen mellom skolestørrelse og læreres oppfatninger av skolemiljøet, men i studiene som finnes er det en tendens til at lærerne følte noe mindre tilfredshet med læringsmiljøet i de større skolene enn i de mindre skolene.

Sollien (2008) påpeker at selv om forskningen fastslår sammenhenger, er det vanskeligere å finne forskning som kan si noe sikkert om årsaker. Det kan for eksempel være at grunnen til at man gjennomgående finner bedre faglige resultater på større skoler, er at disse skolene i større grad har lærere med mer spesifikk faglig ferdypning i ulike fag, men dette kan ikke slås fast ut fra den foreliggende forskningen.

Elevundersøkelsene i skoleporten.no har en rekke spørsmål til elevene som måler trivsel, elevdemokrati, fysisk miljø, mobbing, motivasjon og faglig veiledning. Undersøkelsene er obligatoriske på 7. og 10. trinn. I tillegg spørres elevene på ungdomstrinnet om medbestemmelse og karriereveiledning. Analysen av resultatene fra elevundersøkelsene finner ingen sammenheng mellom skolestørrelse og de fleste forholdene som blir målt i undersøkelsene, med mulig unntak for mindre forskjeller knyttet til pc-bruk, forseintkomming og hvor fornøyd elevene er med garderobe- og dusjforholdene og renholdet på skolen (Danielsen, Skaar og Skaalvik, 2007). Heller ikke de norske forsknings- og evalueringsprogrammene knyttet til større anti-mobbeprogrammer finner sammenheng mellom skolestørrelse og atferdsproblematikk. Foreløpige undersøkelser av resultatene på nasjonale prøver på 8. trinn viser det samme, at skolestørrelse ikke har betydning for resultatene (Sollien 2008).

Det finnes ikke forskningsmessig belegg for å si at skolestørrelse har betydning for elevenes motivasjon for læring.

Det finnes ikke forskningsmessig belegg for å si at skolestørrelse har betydning for mulighetene for elevmedvirkning i skolen.

2.2.5.2 Sosialt og faglig miljø for elever og lærere

Det er grunn til å trekke opp et skille mellom sosialt og faglig miljø for både elever og lærere. Det er også vesentlig å understreke at en stor skole ikke automatisk gir et stort fagmiljø. En 1-10 skole med mindre enn 2 parallelle klasser på hvert trinn kan ha et relativt lite fagmiljø på ungdomstrinnet sammenlignet med store ungdomsskoler.

Seida skole vil for eksempel selv med et sammenslått ungdomstrinn bare ha et elevtall på noe over 100 på 1.-10.trinn, og det vil bare være en klasse pr trinn på u-trinnet.

Det finnes ikke forskningsmessig belegg av betydning for å si at skolestørrelse har betydning for læringsmiljø og elevenes sosiale kompetanse. Kvalsund dokumenterer i sin doktoravhandling fra 1995 rikdommen i mangfoldet av sosialisering ved små skoler, og pekte

på fordeler i sosial læring. Til tross for en generell tilfredshet ved de små skolenes evne til å bidra til elevenes sosialisering er det grunn til å vektlegge den sårbarhet som ligger i et lite miljø. Ensomme barn og voksne finner man både i tettbygde og i spredtbygde strøk, men i tettbygde strøk har man som regel mulighet for å finne en erstatning dersom man skulle komme i en konfliktsituasjon med sitt etablerte miljø.

Skolehistorikeren Alfred Oftedal Telhaug fremhever gjerne problemene som oppstår når skolen befinner seg i et lite miljø. I et intervju i Vårt Land understreket han at dagens barn trenger en skole som kan vise et allsidig omsorgsansvar, og at dette er mye lettere å få til i et større pedagogisk miljø (Sødal, 1996). Et lavt antall elever med stor aldersspredning kan ikke gi hverandre tilstrekkelige sosiale utfordringer, og grendeskoleelevene blir derfor i mindre grad utrustet til å takle uoversiktlige sosiale situasjoner med mange aktører. Telhaug eksemplifiserer dette ved at en håndfull elever ikke kan stable på bena et fotballag, en skolerevy eller et blandet kor. Nye læreplaner stiller også store krav til fagkunnskaper som er vanskelig for en enkelt lærer å dekke.

Denne problematiseringen ble støttet av daværende direktør i stiftelsen IMTEC Per Dalin. Dalin viser til en internasjonal studie som har konkludert med at det ideelle elevantallet ved en skole er når rektor har mulighet for å lære fornavnet på alle elevene. Tallet er beregnet til ca. 300. En norsk undersøkelse har også konkludert med at trivselen var størst i klasser med ca. 20 elever (Sødal, 1996).

Dette entydig negative bildet av de små skolene i distriktene blir imøtegått og nyansert en smule av daværende Utdanningsdirektør i Nordland Karl Jan Solstad, i en artikkel i Norsk skoleblad. Solstad hevder at Telhaug kun bygger på "... privat tru og enkle formelle resonnement" (Solstad, 1997). Solstad viser også til internasjonal forskning som konkluderer med at det ikke er vesentlige ulikheter i faglige prestasjoner ved store og små skoler. Selv om man ved små skoler ikke har elitesangkor eller fotballag i første divisjon, viser all erfaring at deltakelsen i sosiale aktiviteter er bredere ved de små skolene. Allikevel konkluderer også Solstad med at de aller minste skolene: "... med 10 - 12 elever eller mindre, er i og for seg ikkje ønskjelege, verken økonomisk, fagleg eller sosialt. Dei har sin legitimitet fordi alternativet er verre, nemlig urimeleg krevjande skyss eller innhysing heimanfrå" (Solstad, 1997).

Det som er skrevet ovenfor, viser at det er lite støtte i forskningen for at skolestørrelse i seg selv har stor betydning for kvaliteten i skolen. Funnene viser at det sannsynligvis er andre faktorer som er avgjørende for kvaliteten enn skolestørrelse alene. Det er allikevel grunn til å understreke at et lite faglig og sosialt miljø er sårbart og skjørt.

2.2.5.3 Tilpasset opplæring og like muligheter

Forskningen gir noe støtte for at mindre skoler kan være bedre for visse elevgrupper. Igjen er det viktig å huske på at "mindre skoler" i internasjonal forskning er atskillig større enn hva man i Norge definerer som mindre skoler. Det er lite eller ingen forskning på tilpasset opplæring og skolestørrelse, med unntak av forskning som ser på muligheten for å bruke lokalsamfunnet som læringsarena. Denne forskningen er særlig opptatt av den positive rollen de små bygdeskolene (ofte skoler med under 50 elever) kan spille i bygdesamfunn samt muligheten elevene får til sosial læring gjennom bruk av aldersblandede grupper i fådelte skoler.

2.2.5.4 Samarbeid med hjemmet og lokalsamfunnet

Det finnes ingen forskning eller tilgjengelige nasjonale data som sier noe om sammenhengen mellom skolestørrelse og samarbeid skole-hjem. Det finnes noe forskningsmessig belegg for å si at små bygdeskoler gir noe bedre muligheter for godt samspill mellom skole og lokalsamfunn og for å integrere lokalsamfunnet i skolens læringsaktiviteter. Den norske forskningen på dette området har i stor grad omhandlet skoler under 50 elever.

2.2.5.5 Hva slags skolestruktur vil være best for elevenes faglige og sosiale utvikling i Tana?

Som skrevet over gir forskningen veldig få ledetråder når vi skal finne fram til den beste skolestrukturen for ungdomsskoletrinnet i Tana med hensyn til faglig og sosial utvikling for elevene.

Selv med et felles ungdomstrinn vil Seida skole måtte karakteriseres som en temmelig liten skole, og ungdomstrinnene i Sirma, Austertana og Boftsa er så små at det ikke er foretatt noen type forskning på denne skolestørrelsen. Hele ungdomstrinnet i Sirma vil i årene framover være på mellom 1-5 elever, i Austertana mellom 4-10 elever og i Boftsa mellom 8-14 elever.

Dersom Sirma og Austertana skulle beholde ungdomstrinnet sitt, vil disse skolene likevel ha så lite elevtall at ungdomsskoleelevene måtte gå i samme klasse som barnetrinnselever. I Sirma kan en oppleve at en førsteklassing må gå i samme klasse som en tiendeklassing. Dette vil selvsagt stille store utfordringer når det gjelder differensiering av undervisningen samtidig som det vil være vanskelig å bruke arbeidsmåter som gruppearbeid. Elevene skal på skolen lære å samarbeide med andre, og det er også gjerne slik at de gjerne lærer best når de kan støtte hverandres læring og arbeid. Det er derfor ikke optimalt når det er få eller ingen jevnaldrende på samme trinn.

Heller ikke for læreren er det ideelt med få elever. På små ungdomstrinn blir det lett slik at den samme læreren må dekke de fleste fag, dette selv om Opplæringsloven i dag stiller krav om at nytilsatte lærere for å ha norsk, matematikk, engelsk må ha minst 60 studiepoeng (tilsvarende ett års studier) fordypning i faget. Det er også snakk om å innføre strengere kompetansekrav for de andre fagene. En enkelt lærer kan ikke dekke alle disse fagene i utdanningen sin. Læreren på små ungdomstrinn må også i stor utstrekning jobbe alene uten å ha noe lærerteam å støtte seg til, og kollegabasert veiledning er vanskelig å få til. Her må det riktignok legges til at også Seida skole og Deanu sámeskuvla vil være små skoler, selv med innføring av felles ungdomstrinn. Men på Seida skole vil det i hvert fall de nærmeste årene være et fulldelt ungdomstrinn, med en klasse på hvert trinn. Uten et felles ungdomstrinn må også Seida skole slå sammen elever fra flere trinn i samme klasse.

Små skoler er også sårbare for utskifting av lærere. Sirma og Austertana skole har riktignok vært svært flinke til å rekruttere lærere og har i en årrekke hatt en stabil og god lærerstab. Om noen år vil dessverre denne staben stå overfor en utskifting, og det kan by på utfordringer å få ansatt en like bra stab som den man har i dag. Det er lettere å rekruttere lærere til sentrumsområdene da man der vanligvis har en del av de servicefunksjonene som etterspørres av nytilsatte lærere.

Også sosialt vil det være bra for elevene å få flere jevnaldrende å forholde seg til. De vil ha lettere for å få venner og kan ha et større nettverk å støtte seg til. Dette vil ikke minst være bra når elevene skal flytte ut av kommunen og begynne på videregående. Elever fra Tana er blant de som har størst frafall på videregående skole. På KS sitt kommunebarometer for 2012 kommer Tana på 375. plass når det gjelder elever som ikke har fullført og bestått videregående skole innen fem år, med snitt de fire siste årene. Det er 428 kommuner i landet. Oppholdet på

skolestedet vil ventelig bli lettere dersom eleven på forhånd kjenner noen av dem han eller hun skal gå sammen med. Mange av ungdommene i Tana er aktive på fritiden og blir kjent med jevnaldrende også på andre skoler enn der de selv går. Men vi må også tenke på de elevene som ikke så lett kommer i kontakt med andre. For disse kan det by på en stor utfordring å flytte hjemmefra og ikke ha andre å støtte seg til.

Ellers vil et større miljø på ungdomstrinnet by på muligheter for flere og andre aktiviteter enn i et lite miljø.

2.3 Skoleskyss

Det er vanskelig å si hva som er akseptabel reisetid for elevene. Tidligere var maksimal anbefalt reisetid for elever én vei (inkludert gangtid, ventetid, transporttid) lovbestemt til 45 minutter på småtrinnet, 60 minutter på mellomtrinnet og 75 minutter for elever på ungdomstrinnet, men denne anbefalingen er ikke lenger styrende for kommunene. Uansett synes det klart at ingen elever, verken fra Austertana eller Sirma, vil få lenger reisetid enn det som tidligere var anbefalt, selv om skolestedet skulle bli i Seida eller på Tana bru. Det er faktisk 7 elever fra Austertana som har denne skyssen i dag, 4 til Tana Montessoriskole og 3 til Seida skole. Selv foresatte som tidligere har ment at å skyss elever fra Austertana til Seida ville være uforsvarlig, har etter at vi fikk en privatskole, valgt å sende barna dit, og da har det vært snakk om barn helt ned på småtrinnet. Det går i dag skolebusser på kryss og tvers i kommunen, dette ikke bare fordi vi har en privatskole, men også fordi vi har et eget samisk og norsk skoleløp og fordi vi praktiserer et tilnærmet fritt skolevalg. Det har likevel vært veldig få klager på skoleskyssen, og de som har vært har enten dreid seg om at man ønsker at bussen også skal kjøre inn sideveier eller at man klager på det man oppfatter som omveier innen egen krets.

At elevene fra Austertana og Sirma vil få lang skolevei med innføring av felles ungdomstrinn i kommunen, kan likevel ikke benektes. Det blir da viktig å prøve å få til avtale med Boreal at transportene fra Austertana og Sirma går mest mulig uten stopp, og at man kanskje også kan få til en ordning der elevene får servert frokost på vei til skolen.

2.4 Konsekvenser for skolene i Austertana, Sirma og Boftsa

2.4.1 Austertana skole

Elevtallet for Austertana skole uten ungdomstrinn ser ut til å bli slik:

<i>Skoleår:</i>	<i>Elevtall:</i>
2015/16	15
2016/17	15
2017/18	16
2018/19	14

Skolen vil hele tiden ha 2 klasser, en for småtrinnet og en for mellomtrinnet. I tillegg kommer barnehagen. Med ungdomstrinnet til stede vil skolen veksle mellom å ha 2 og 3 klasser, men

de fleste årene vil ungdomsskoleelevene måtte gå i samme klasse som elever på mellomtrinnet.

De årene elevtallet for 1. -10.trinn vil gi 3 klasser på skolen, vil en overføring av u-trinnet medføre at skolen mister en klasse, noe som utgjør ca. 1,25 lærerstilling. I tillegg forutsettes det at administrasjonsressursen vil bli mindre. Hvor mye må først drøftes med arbeidstakerorganisasjonene. Behovet for kontorbemannning vil også bli mindre om ungdomstrinnet forsvinner, men en kan også tenke seg en omorganisering av kontorbemanningen da en med dagens digitale løsninger i stor grad vil kunne betjene flere skoler fra ett sted.

Alt i alt kan det bli snakk om å redusere med opp til 2 stillinger på skolen, men dette er noe man må drøfte nærmere med arbeidstakerorganisasjonene.

Ellers er det klart at fagmiljøet blant lærerne på skolen vil bli forringet dersom ungdomstrinnet forsvinner. Dette gjelder selvsagt for alle tre skolene.

2.4.2. Sirma skole

Elevtallet for Sirma skole uten ungdomstrinn ser ut til å bli slik:

<i>Skoleår:</i>	<i>Elevtall:</i>
2013/14	5
2014/15	5
2015/16	5
2016/17	7
2017/18	7
2018/19	7

Skolen vil bare ha én klasse i hele denne tidsperioden, men dette vil bli situasjonen med ungdomstrinnet til stede også. Likevel vil undervisningssituasjonen bli enklere å håndtere uten elever fra ungdomstrinnet da en slipper å ha elever fra første til tiende trinn i samme klasse. Oppvekstsenteret vil også ha barnehage.

Uten ungdomstrinn vil administrasjonsressursen ved skolen kunne reduseres. Det samme gjelder noe av skolens timeressurser. Til sammen kan det bli aktuelt å redusere med inntil 0,8 stilling i forhold til det man ville hatt om ungdomstrinnet også skulle være der.

En tenker seg at samarbeidet med Finland fortsetter på barnetrinnet som i dag. I dag drives det felles skole 2 dager i uka, men det er planer om å utvide dette. Fra enkelte hold i Utsjok har det vært hevdet at det vil være en fordel for planene om en felles skole at Sirma ville beholde ungdomstrinnet. Administrasjonen har i vår tenkt å kartlegge nærmere hvordan foreldrene i Sirma stiller seg til en utvidelse av samarbeidet, og hele samarbeidsprosjektet med Finland vil bli tatt opp som en egen sak til politisk behandling. Dersom samarbeidet blir utvidet og man innfører tilnærmet lik fag- og timefordeling og felles læreplaner for elever i Utsjok og Sirma, er dette noe som statlige organer først må godkjenne, og det må utarbeides en egen søknad om dette. Ovtta-prosjektet har i dag tilsatt en person som jobber med muligheten for å få til noe slikt, men det er da en forutsetning at foreldre og kommunepolitikere enes om veien å gå. Et samarbeid som bare omfatter barnetrinnet, vil uansett være gjennomførbart.

2.4.3 Boftsa skole

Elevtallet for Boftsa skole uten ungdomstrinn ser ut til å bli slik:

<i>Skoleår:</i>	<i>Elevtall:</i>
2015/16	25
2016/17	26
2017/18	29
2018/19	27

Skolen vil hele tiden ha 3 klasser på barnetrinnet. I tillegg kommer barnehagen. Om skolen beholder ungdomstrinnet, ser det likevel ut til at skolen fremdeles vil ha så mange elever at elevene på ungdomstrinnet vil gå i en egen klasse, men elever fra 8.-10.trinn vil måtte være i samme klasse.

Innsparinger i antall stillinger vil være omtrent som for skolen i Austertana.

2.5 Konsekvenser for lokalsamfunnene

Oppvekstsentrene i Austertana, Sirma og Boftsa vil bestå selv om ungdomstrinnet skulle bli flyttet derfra. Det vil likevel bli slik at de vil ha færre ansatte, men det ligger likevel ikke noen stor dramatik i dette, da det kun er snakk om en reduksjon på inntil 2 stillinger på de største skolene. Nedleggelse av arbeidsplasser og fraflytting skjer uavhengig av utviklingen i den kommunale grunnskolen, men for noen vil nok en flytting av ungdomstrinnet bli sett på som en del av denne prosessen. Det kan gjøre noe med identiteten og fellesskapsfølelsen i lokalsamfunnet og er derfor noe som må tas med i vurderingen når det gjelder hvilken skolestruktur vi skal ha for ungdomstrinnet i kommunen.

2.6 Økonomiske besparinger

Som nevnt tidligere ville det være en fordel om man kunne diskutere en sammenslåing av ungdomstrinnet uten å trekke inn økonomiske forhold, men heller drøfte hva som er best for eleven. Det er likevel slik at en samling av ungdomstrinnene gir besparelser eller penger som kan komme skolen til gode på andre måter.

I Boftsa vil man hele tiden kunne spare inn en klasse. Det samme vil ofte være tilfelle i Austertana. På den annen side vil på Seida skole måtte opprette en ekstra klasse, dette fordi elevtallet der går så mye ned at en på ungdomstrinnet kan danne klasser med flere trinn. En overføring av ungdomstrinnet i Sirma til Deanu sámeskuvla vil ikke ha noen betydning for klassetallet verken i Sirma eller på Sameskolen.

Ellers vil man spare inn på administrasjonsressurs, kontorbemannning, ressurser til rådgiver, sosiallærer og teamleder. Det vil også være slik at en vil kunne oppnå en bedre samordning av ressurser til enkeltelever. På den annen side øker selvsagt midlene til skoleskys.

Når det gjelder bygningsmassen forutsettes det at skolene uansett vil ta i bruk den bygningsmasse som er tilgjengelig, slik at en ikke vil oppnå noen besparinger her. Det eneste er om Austertana

oppvekstsenter vil kunne ha plass til å overføre barnehagen over i skolens lokaler, slik som tilfellet er i Sirma. Da vil man spare de bygningsutgifter man i dag har på barnehagen. De årlige besparinger kan bli opp mot kr 1,66 millioner, men vel kr 600.000 mindre de årene Austertana skole likevel bare ville ha 2 klasser, selv med ungdomstrinn.

2.7 Bygningsmessige konsekvenser av et felles ungdomstrinn i Seida

Bygningsmassen for ungdomstrinnet i Seida må renoveres uansett hva som skjer med skolestrukturen. Dette kom seinest fram på et møte med arbeidstilsynet på Seida skole 13.mars. Om skolen får elever fra Boftsa og Austertana vil ikke ha så stor betydning for disse planene siden nedgangen i elevtallet i Seida gjør at ungdomstrinnet der likevel ikke vil bli større enn det er nå. Det er satt ned en gruppe som skal se nærmere på rombehov og løsninger, og dette vil seinere bli tatt opp til behandling som egen sak. Det tas sikte på at skolen kan ta i bruk nye eller renoverte lokaler til skolestart høsten 2015.